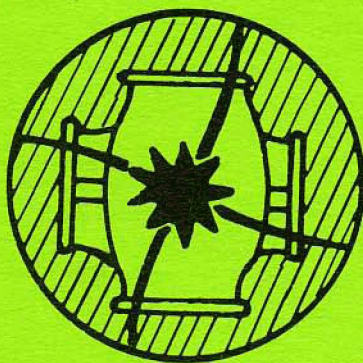

de zelfzwichter 13

verenigingsorgaan van de

VRIENDEN VAN DE

GRONINGER MOLENS

Maart 1979

Redactie: B. Jongsma te Groningen
en Henk Epskamp te Ezinge

Redactieadres: postbus 213, 9700 AE Groningen

Dit is het adres voor alle post, bestemd voor de Vereniging van Vrienden van de Groninger Molens en voor de Stichting Groninger Molenvrienden.

De Zelfzwichter, het orgaan van de Vereniging van Vrienden van de Groninger Molens en van de Stichting Groninger Molenvrienden, verschijnt vier keer per jaar.

Doel van de Vereniging is:

De bevordering en het behoud en in werking houden van de in de provincie Groningen aanwezige molens, een en ander in de meest uitgebreide zin genomen, en al hetgeen daarmee in de ruimste zin verband houdt of daaraan bevorderlijk kan zijn; bovendien het streekeigen karakter, zoals zelfzwichting op de molens, te behouden. (Art. 2 van de Statuten)

U kunt lid worden van de „Vrienden van de Groninger Molens“

voor een contributie van f 15,— per jaar.

Het postgironummer van de penningmeester

(J. van Dijk, Maluslaan 100, Groningen) is 3866034.

In deze Zelfzwichter:

Verslag van de jaarvergadering van 1 februari 1979 /
Financieel overzicht / Snuffelmarkt 1978 / Najaarsmarkt Winschoten 1978 / Hoeswaark '78 Scheemda / Allerhande Zelfdoen Zuidlaren 1978 / Verslag Tandartsen-Molentocht / Molentocht Groninger Molenvrienden 7 okt. 1978 / Verslag najaarsvergadering /
Over de opleiding tot Vrijwillig Molenaar / Fotoseries van molens / Over molenverzamelingen / Molennieuws / Diverse.

VERSLAG VAN DE JAARVERGADERING VAN DONDERDAG 1 FEBRUARI 1979

De voorzitter kan zijn woord van welkom richten tot een vrij groot aantal leden, als men bedenkt dat een nieuwe weersverslechtering voor menig lid een beletsel moet zijn geweest. Ook wordt begroet de heer ir. J.C. Hoornenborg, die het voorzitterschap van de Stichting Groninger Molenvrienden op zich heeft genomen.

De NOTULEN van de najaarsvergadering 1978 geven - na voorlezing door de 2-de secretaris - geen aanleiding tot het maken van opmerkingen.

De 1-ste secretaris maakt bij de INGEKOMEN STUKKEN melding van het resultaat van subsidieverzoeken. Gedeputeerde Staten hebben op 16 januari 1979 aan Provinciale Staten een voordracht gedaan tot het verlenen van een waarderingssubsidie van f 15.000,- aan onze stichting. Ook hebben een 26-tal gemeentebesturen al gereageerd, meestal door zich op te geven als lid van de vereniging, maar ook wel door het in uitzicht stellen van een jaarlijkse subsidie.

Het aan de leden toegezonden JAARVERSLAG van de secretaris over 1978 geeft geen aanleiding tot het maken van opmerkingen.

Voor de behandeling van het punt FINANCIËN verstrekt de penningmeester drie blaadjes met cijferwerk, betreffende van de vereniging: het financieel overzicht 1978, de balans per 31 december 1978 en de begroting voor 1979. Van de stichting: financieel overzicht 1978, balans 1978 en begroting 1979.

De heer P.G. Bakker maakt enige opmerkingen, die aanleiding geven tot het aanbrengen van enige correcties. Met inachtneming van deze correcties wordt het verslag goedgekeurd (en in deze Zelfzwichter afgedrukt).

De heer J.R. Rubingh brengt verslag uit namens de KASCOMMISSIE.

De boekhouding is in orde bevonden.

Tot nieuw lid van de kascommissie wordt benoemd de heer P.G. Bakker.

Bij het punt SAMENSTELLING BESTUUR wordt de heer T. de Jong als voorzitter herkozen. In de vacature Nijman wordt voorzien door benoeming van de heer Henk Epskamp.

De VERTONING VAN FILMS, gemaakt door de heer M.J.D. Kroon te Lelystad, blijkt zeer te boeien. Een opvallend moment in de film over de restauratie van de Aeolus te Farmsum is natuurlijk het breken van de giek van de hijskraan tijdens het tillen van het achtkant. Zoals bekend leidde dit tot een grote ravage, maar helaas ook tot een ernstige beenbreuk bij een van de molenmakersknechten.

Bij de RONDVRAAG blijkt onder meer dat de leden de molens graag zo werkzaam en nuttig mogelijk willen zien. Het opwekken van electriciteit komt hierbij ter sprake. De ervaringen hiermede zijn echter matig. Onder meer wordt gemeld dat weliswaar de korenmolen De Traanroeier op het eiland Texel geschikt voor stroomlevering werd gemaakt, maar voor een volledige stroomvoorziening voor het eiland zouden 90 Traanroeiers nodig zijn.

De voorzitter sluit de vergadering om ruim half elf.

VERENIGING VAN VRIENDEN VAN DE GRONINGER MOLENS

Financieel overzicht 1978

<u>saldi:</u>			
kas	f 26,15	stichting f	3032,21
rek.crt.bank	229,11		4518,00
postgiro	186,43	f	7550,21
spaarrek.	5721,34	propaganda-	
Bovenrijge	3032,21	commissie	6,15
propaganda-		filmkosten	9,45
commissie	150,15	vergaderingen	422,86
filmrekening	134,47	lexingen	180,00
	9479,86	lesbrief	5,00
contributie	5847,50	porti	1235,07
stickers	755,00	smeermiddelen	616,15
prikactie	50,00	waaiers	60,00
smeermiddelen	390,00	kantoor-	
excursie	478,25	benodigdheden	126,19
verenigings-		telefoon	30,00
activiteiten	466,00	reisgeld	42,50
opbrengst beurzen	518,00	attenties	74,00
subsidies + giften	1902,00	bankkosten	14,40
rente	89,14	propaganda	2560,63
		Kamer v.Koophandel	50,00
		postbus	15,00
		depot giro	50,00
		conservering	15,00
		drukwerk	506,60
		<u>saldi:</u>	
		kas	f 125,00
		rek.crt.bank	693,82
		postgiro	1144,62
		spaarrek.	4318,08
		filmrek.	125,02
			6406,54
	-----		-----
	f 19975,75		f 19975,75
	=====		=====

Balans 31 dec. 1978

liquide middelen	f 6406,54	vermogen	f 6995,14
molenmakers-			
gereedschap	150,00		
handwaaiers	60,00		
stickers	25,60		
smeermiddelen	353,00		
	-----		-----
	f 6995,14		f 6995,14
	=====		=====

VERENIGING VAN VRIENDEN VAN DE GRONINGER MOLENS

Begroting 1979

contributies	f 6750,00	vergaderingen	f 500,00
stickers	800,00	stichting	3000,00
verenigings- activiteiten	800,00	propaganda	3000,00
		kantoor- benodigdheden	250,00
		attenties	100,00
		porti	1500,00
	-----		-----
	f 8350,00		f 8350,00
	=====		=====

STICHTING GRONINGER MOLENVRIENDEN

Financieel overzicht 1978

Ver. Vrienden Groninger Molens (saldo Bovenrijge)	f 2932,21	molen De Onder- neming	f 1,00
ingebracht		kosten De Onder- neming	757,37
stichtingsgeld	100,00	takelblokken	110,00
Vereniging Vrienden Groninger Molens	4518,00	Kamer v. Koophandel	50,00
gift	1,00	drukwerk	368,53
rente	6,74	kosten Bovenrijge	375,50
opbrengst beurzen	2503,73	kantoor- benodigdheden	26,67
loting excursie	185,00	saldi:	
		rek. crt. bank	1515,28
		spaarrek.	7042,33
			8557,61
	-----		-----
	f 10246,68		f 10246,68
	=====		=====

Balans 31 dec. 1978

liquide middelen	f 8557,61	vermogen	f 9568,61
molen Bovenrijge	1000,00	stichtings- kapitaal	100,00
molen			
De Onderneming	1,00		
takelblokken	110,00		
	-----		-----
	f 9668,61		f 9668,61
	=====		=====

STICHTING GRONINGER MOLENVRIENDEN

Begroting 1979

1. Propaganda-commissie	f 2500	1. Aanvullend molenonderhoud	f 9200
2. Vereniging Vrienden Groninger Molens	3000	2. Kosten aankoop molens	2500
3. Bijdragen moleneigenaren	2000	3. Opleiding van vrijwillige molenaars	2500
4. Rijkssubsidie	2500	4. Contacten buiten de provincie Groningen	1000
5. Provinciale subsidie	15000	5. Financieel beheer (accountant)	1500
6. Donaties	1200	6. Onderhoudsdienst inclusief gereedschap	1000
(De posten 3, 4 en 5 te zien als begrotingstekorten)		7. Bureaukosten	500
		8. Felders / jaarverslag	2500
		9. Aanschaf archiefmateriaal, documentatie	1000
		10. Vergaderingen	1000
		11. Onvoorzien	2500
-----		-----	
f 26.200		f 26.200	
=====		=====	

SNUFFELMARKT 1978

Snuffelmarkt 1978 stond weer open op 17, 18 en 19 november 1978. We deden weer mee. Met het bekende volkswagenbusje van De Jong voerden we op 16 november de materialen aan en konden onze stand opbouwen op een mooie plaats midden in de Martinihal.

We verkochten weer tarwemeel, gemalen door De Jonge Hendrik te Den Anel. Als de bezoekers ons vragen waar het meel vandaan komt noemen we echter alle malende korenmolens in de omgeving. Ook was er omzet in molenboeken (eens het boek van de maand), posters, verjaardagskalenders, stickers en bloembakjes, zoals u begrijpt alles met molenafbeeldingen.

Het is ons opgevallen dat de kooplust van de bezoekers op een laag pitje stond. Andere standhouders hadden dezelfde ervaring. Van de 450 kg aangevoerde meel werd er ongeveer 300 kg verkocht, ondanks de inzet van alle 14 vrijwilligers en -sters, waarvan sommigen hun aanhang hadden meegenomen, die ook hun aandeel leverden.

Een pluspunt was dat het allemaal erg gezellig was en dat de contacten met het publiek fijn waren. Ook onze model-molens trokken goed de aandacht.

Een van onze leden is bezig tekeningen te maken van model-molens; met het doel deze tekeningen aan doe-het-zelvers te verkopen. Verder denken wij aan een set van losse eenheden met een zodanig systeem, dat wij in verschillende afmetingen een molenstand kunnen oprichten (rekwisieten zou men in de toneelwereld zeggen).

U merkt, geachte leden, dat er met veel animo gewerkt wordt. Daarbij staan wij altijd open voor goede tips. En mocht u bruikbaar materiaal hebben, dan houden wij ons ook aanbevolen. Wij willen ons propagandawerk tegen zo laag mogelijke kosten voortzetten. En - we herhalen het - met de opbrengst beogen we onder meer de herbouw van het zaagmolentje Bovenrijge. Met overheidssubsidies alleen komen we er niet.

Tot slot wil ik alle medewerkers, die in 1978 aan verschillende beurzen hebben meegewerkt, danken voor de vele uren, die zij in het belang van onze molens hebben geofferd. Hopelijk gaan we in de toekomst met dit werk door met evenveel plezier. Ook de organisatie van de Martinihal heeft wel een dankwoord verdiend. Zij doet haar best ons met een gunstige plaats ter wille te zijn. Dit blijkt achteraf niet altijd even goed te lukken, maar met deze beurs was het zonder meer weer goed.

B. Dijk.

NAJAARSMARKT IN WINSCHOTEN

Op maandag 6 november 1978 werd weer de traditionele Najaarsmarkt in Winschoten gehouden, in „De Klinker“.

Hieraan is ook een hobby-expositie verbonden.

Evenals in 1977 was onze vereniging weer uitgenodigd. Gezien de ervaringen van toen hebben wij deze uitnodiging graag aanvaard.

De Jong en ondergetekende namen op zich om de stand, die weer op dezelfde plaats stond, te bemannen. Om ongeveer 9 uur waren wij met onze wat provisorisch ingerichte stand present.

Dat kwam goed uit. De officiële opening door de burgemeester van Winschoten vond plaats om tien uur. Het publiek was echter al voor die tijd in beweging, zodat we al voor die tijd aan het verkopen waren.

Alles was goed en prettig georganiseerd. We konden op gezette tijden pauzeren of de inwendige mens versterken, dank zij gratis verstrekte consumptiebonnen, maar dank zij dames die hun hulp aanboden voor het bezet houden van de stand.

Ons meel was in 1977 kennelijk goed bevallen, want de verkoop was nu 50 % beter, hetgeen een omzet van 150 kg opleverde. Verder was er een goede belangstelling voor onze boeken, posters, enz. Zowel het meel als enkele andere artikelen konden we uitverkopen. Er was een bedrag van f 500 brute binnengekomen, waarmee we best tevreden zijn.

Ook hadden we leuke contacten met het publiek, hoewel dit niet leidde tot veel aanmeldingen als lid.

Niettemin heeft onze vereniging zich weer laten zien en dat is erg belangrijk.

B. Dijk

WAT ZEGGEN DE GRUNNEGERS OVER HET WEER ?

Meert dreug, Maai nat,
Veul neu en zoad zat !

As de wind komt van Paaize
is er regen op raaize. (stad)

Haarde wind duurt drai doagn òf
zes doagn of neegn doagn !

Muurn sloagn oet;
wie kriegn deu weer;
't ies bonkt ook zo.

Noorde wind is 'n keunegskind;
staait vruog op en gaait vruog noar bèr.

Koekoek'n roupm teegn reegn.

HOESWAARK '78 - SCHEEMDA

In de loop van de maand juni werden we benaderd door de organisatoren van de expositie van vrije-tijds-besteding in het weekend van 2, 3 en 4 september 1978, aansluitend op een feestweek in Scheemda.

Door ons meedoen aan de beurs Zon in 't Groen in de Martinihal te Groningen was onze stand opgevallen, vooral de oude molengereedschappen en de modelmolens. De heer Glazenborg was de contactpersoon in Scheemda.

Na aarzeling - vanwege de afstand - was ons bestuur van mening toch maar mee te doen aan deze hobby-expositie „Hoeswaark '78", georganiseerd door de stichting Licht- en Bloemenweek Scheemda en de gemeentelijke culturele commissie Scheemda.

Er werden door ons vrijwilligers gezocht en gevonden. Ons bestuurslid Van der Horst en lid Lemminga, beiden woonachtig in Scheemda, en D.J. Tinga namen de zaterdag en zondag voor hun rekening. Op de maandag waren De Jong en ondergetekende aanwezig, maar ook Lemminga kwam weer helpen.

We hebben een stad (een tafel van ongeveer 5 meter met een achterwand) ingericht door het opstellen van wat gereedschap en het oliemolentje (gebouwd door Rietema). Verder waren er bouwtekeningen van een spinner, stickers en boeken.

Het was erg gezellig en we hadden goede contacten met het publiek. Veel vragen werden er gesteld en het meel en de gort, die we ook te koop hadden, vonden goede aftrek. Vooral het tarwemeel; in de laatste minuten van de laatste zakjes van een partij van 100 kg verkocht; de gort is minder in trek.

Kort voordat deze expositie begon, liet de heer B. van der Veen Czn een oude molenfoto in het Nieuwsblad van het Noorden plaatsen met de vraag aan de lezers waar deze molen gestaan had. Grappig was dat naar aanleiding daarvan ons een schilderij van deze molen werd getoond. Het bleek dat de molen in Nieuwolda had gestaan en dat er nog familie van de vroegere molenaar in die omgeving woont. Wij konden dus de heer Van der Veen met alle gegevens van dienst zijn.

Het is een erg gezellige beurs geweest. De organisatie zorgde ervoor dat de standhouders niet op een droogje kwamen te zitten. Zowel de organisatie als de genoemde medewerkers danken wij voor het welslagen van deze beurs. De bruto-opbrengst van de verkochte artikelen was f 403,65.

Namens het bestuur,

B. Dijk.

ALLERHANDE ZELFDOEN - ZUIDLAREN

De beurs Allerhande Zelfdoen richt zich op het zelf-doen en vrije-tijds-besteding; hij werd gehouden van 13 t/m 17 september 1978 in de Prins Bernhardhoeve te Zuidlaren.

Op dinsdag 12 september bouwden wij onze stand op, groot 5 x 7 m binnen een toegewezen ruimte van 7 x 10 meter, dus ruimte in overvloed.

De molentjes van Rietema werden weer aangevoerd en geplaatst; bovendien gaf de heer Rietema ons nog een standerdmolen in bruik-leen.

Er werd 400 kg meel en 30 kg gort van Muda in Den Anel gehaald; verder hadden we stickers, allerhande posters, brood oekjes, bouwtekeningen van de spinner, een restant molenfoto's door Van Krimpen uit Ede ter beschikking gesteld, en een aantal exemplaren van het boek van de maand over Nederlandse molens, Henk Epskamp had een restantpartij van dit boek gekocht; een deel namen wij weer van hem over.

Op woensdag 13 september om 13 uur gingen wij van start, met als medewerkers H. Walstra, H. Epskamp, T. de Jong en B. Dijk. Deze begindag was erg rustig. De plaats van onze stand was niet zo gunstig, daar we met een aantal niet-commerciële stands in een wat afgezonderde hal ondergebracht waren. Daartegenover had de rust het voordeel dat we het publiek goed te woord konden staan. Aan het eind van de avond was een bedrag van f 230 binnengehaald.

De volgende dagen gaven ongeveer hetzelfde beeld. Met de aflossingen liep het naar wens, dank zij L. Brink, H. Noot, H. Schreuder en mevrouw Schreuder, G. Koster, Enna Berghuis, B. Kamphuis en H. Walstra. Dank zij de enthousiaste inbreng ging de verkoop beter lopen. We willen hier in het bijzonder mevrouw Schreuder even noemen, die - gezeten in haar rolstoel-erg veel klanten en vragen verwerkte. Op zondag om ongeveer half drie kwam het zover dat de meel, het gort en later ook de molenboeken en de broodboekjes uitverkocht raakten. Die broodboekjes completeerden wij met een bakrecept voor brood en een folder.

We vinden wel eens even de gelegenheid de contacten met andere standhouders te onderhouden. Zo werd nu onze belangstelling getrokken door de stand van Mini Metsel. De naam zegt het al, getoond werden hier baksteentjes op 1/8 grootte. Geschikt voor modelbouw, dus ook voor molens, bruggen, kastelen, enz. Hoewel we geen reclame behoeven te maken voor andere standhouders, willen we toch wel opmerken dat dit voor model-molenbouwers prachtig materiaal is. Twee soorten cement worden bijgeleverd: een voor binnenwerk (in water losweekbaar waardoor desgewenst de steentjes voor een ander model vrijkomen) en een watervaste voor buiten. Desgewenst geeft ondergetekende nadere inlichtingen.

Er was ook verkoop in omgekeerde richting. Een inwoner van Zuidlaren bood ons een waaler (met handbediening) aan. Inderdaad hebben wij deze - met latere goedkeuring van het bestuur - aange-schaft. De waaler is in goede staat en voorzien van zes verschillende zeven.

De bruto-opbrengst van deze beurs was totaal f 1491,65.

Namens het bestuur: B. Dijk.

MOLENTOCHT ALS ONDERDEEL VAN HET TANDARTSEN-CONGRES

Onze vereniging was benaderd voor het organiseren van een molentocht voor diegenen, die niet deelnamen aan het congres, o.a. echtgenotes van tandartsen, studenten en personeel van de faculteit. Er zou met twee bussen worden vertrokken met 90 deelnemers met twee reisleiders van onze vereniging. Er is in de organisatie van de molentocht het een en ander fout gegaan, zodat wij in één week eigenlijk moesten nagaan hoe het in elkaar zat en wat niet klopte weer recht te zetten. Ondanks de te korte tijd van voorbereiding hebben B. Dijk en ondergetekende hun medewerking verleend.

's Morgens werden we met draaiorgelmuziek ontvangen bij de Evenementenhal; het regende pijpenstelen. In de hal werd de deelnemers een kop koffie aangeboden. Om 10 uur instappen in de bussen, waarbij al gauw bleek dat de opkomst slecht was. De molentocht was wel volgeboekt maar de verhinderingen waren talrijk. Hierbij zal het slechte weer ook een rol gespeeld hebben.

Er werd vertrokken in één bus met 44 deelnemers. Datum en tijd: vrijdag 29 september 1978 te 10.40 uur.

De algehele leiding had de heer Van der Tuin van de faculteit tandheelkunde; als busleider fungeerde de heer B. Dijk.

De eerste molen, die we bekeken, was de poldermolen De Bolus van de Fransumerpolder aan het Aduarderdiep. Mevrouw Dijk stond ons al op te wachten. Het wiekenkruis ging maar langzaam rond; het regende wel hard maar er was maar weinig wind. Er viel zoveel water dat mevrouw Dijk deze dag als beroepsmolenaarster optrad. De meeste deelnemers konden niet begrijpen, dat hier vroeger in de molen een gezin heeft geleefd met 9 kinderen.

De heer Dijk wees in de bus al op de zeer bijzondere positie van deze poldermolen, die er voor zorgt dat de polder uitsluitend met windkracht wordt bemalen.

De oppervlakte van de polder is 451 ha. Vanaf 1820 tot het graven van het Van Starckenborghkanaal was de polder ruim 600 ha groot. De Bolus had als voorganger een spinnekopmolen. Ook is voor deze polder wel volstaan met een natuurlijke afvloeiing via houten duikers met schuiven in het Aduarderdiep.

Nadat we de met nieuw riet gedekte molen bekeken hadden, gingen we naar het oude vissersdorpje Garnwerd. Hier werd de groep in tweeën gesplitst. De ene helft ging koffie drinken in café Hammingh; de andere helft ging de molen De Meeuw bekijken. Hier was vrijwillige molenaar Herman Wildenberg aan het malen met vier vollen; het ging niet hard. De dames van de Garnwerder Molenstichting waren ook aanwezig met allerlei zelf gemaakt handwerk.

Nadat de groepen hadden gewisseld ging de reis naar Winsum door het oude stroomdal van het Reitdiep. Rechts van één van de vele bochten staat een schuurpaal in het weiland. Deze paal is de koning geweest van een rosmolen.

We reden even door het dorp Winsum om de korenmolens De Vriend-schap en De Ster vanuit de bus te bekijken. In Warffum gingen in de Breedenburg eerst eten en vandaar naar de pelmolen De Jonge Hendrik, waar mulder Muda aan het malen was. Voor het pellen was de windkracht onvoldoende. Het is altijd ge-weldig om een molen nog in vol bedrijf te bezichtigen. Muda demonstreerde hoe de zelfwichting werkt en legde uit hoe het pellen in zijn werk gaat.

Vandaar ging de reis langs de pas gerestaureerde molen De Zwaluw in Zuurdijk, via Oldehove, waar de ook vanuit de bus de molens De Leeuw en Aeolus bekeken, naar Groningen. Links in de Fransu-merpolder blinkte de nu flink malende polder De Bolus.

Het was intussen al vrij laat geworden. Evenwel werd de oliemolen Woldzigt niet van het lijstje geschrapt. Dat zou ook jammer ge-weest zijn; er is namelijk geen oliemolen in Nederland die nog zo compleet is. Nog mooier zou zijn als deze molen regelmatig in bedrijf is. De liefhebbers konden ook het eraan verbonden graan-museum bekijken.

Van Roderwolde gingen we via Peize weer naar de Evenementenhal in Groningen. Daar werden we bedankt voor de geslaagde molen-tocht.

L.H. Brink.

SCHOOLREISJE KLAS 4 TUINDORPSCHOOL HAREN

Wat gaan we allemaal doen ?

In Noordlaren gaan we de molen bezichtigen.

We krijgen een verschrikkelijke goede uitleg over de molen van meneer De Jong.

We gaan boven in de molen en als we geluk hebben mogen we hem laten draaien

De Molen

We gingen met de bus van Haren naar Noordlaren. Daar gingen we de molen bekijken. Toen we bij de molen waren draaiden de wieken al. Toen gingen we naar de maalzolder. Op de ballustrade kon je heel ver kijken. Toen zette de molenaar de stil. Dat ging via een ketting die aan een balk zit. Toen haalde de molenaar een zijl van een wiek af. Dat deed de molenaar heel handig. Hij rolde het zijl op en dan zette hij het zijl vast. Toen gingen we naar de graanzolder. Daar kon je zien dat graan in hele grote bakken zat. Toen ging de ene groep naar de kop van de molen de andere groep ging weer naar de maalzolder daar moeten wij een handtekening zetten. Toen moesten wij naar de kap van de molen. Daar moesten wij wel uitkijken maar op de trap lag vet. Daar vertelde de molenaar nog van alles. Toen gingen we weg naar Schoonoord.

René klas 4.

MOLENTOCHT MET VRIENDEN VAN DE GRONINGER MOLENS, 7 okt. 1978

De vereniging bestaat 5 jaar (1-ste lustrum), zodat deze reis een feestelijk tintje heeft.

De heer B. Dijk heeft in samenwerking met de heer Brouwer uit Joure een tocht uitgezet in de provincie Friesland per boot.

We vertrokken 's morgens om 8.05 uur vanaf het hoofdstation in Groningen met 103 molenvrienden in twee bussen naar Joure. Hoe verder we Friesland inreden, hoe mistiger het werd. In de bus vertelde de heer Dijk dat we de molen De Zwaluw te Zuurdijk definitief in beheer hebben gekregen en dat de door ons uitgezochte plaats voor de zaagmolen Bovenrijge in de gemeente Ten Boer door B. en W. is goedgekeurd.

Na even in Joure rondgereden te hebben kwamen we op de plaats van bestemming aan. Hier stond schipper Brouwer op pns te wachten om . . ook in de bus te stappen. Zijn boot was de voorgaande dag in de mist blijven steken. Aldus stapten we nu in Oude Schouw aan boord van het motorschip Simmerwille. Daar kregen we koffie met koek.

De boot voer via de sluizen van Terhorne over het Sneekmeer richting Sneek. Links onderweg, bij de meelfabriek van Wouda, passeren wij een spinnekopmolentje. In Sneek zien we ook de bekende Sneekperpoort en komen vervolgens in het mooie stadje IJlst. Inmiddels was de mist opgetrokken en de zon stond stralend aan de hemel, maar voor molenaars was er te weinig wind.

In IJlst werden we in twee groepen verdeeld. De ene helft ging van de goed verzorgde koffiemaaltijd aan boord genieten en de andere helft ging te voet naar de houtzaagmolen De Rat. Deze stond met vier volle zeilen op pns te wachten. De molen is bemand met 7 vrijwillige molenaars en is regelmatig in bedrijf. Op de baard staan drie jaartallen: 1683 - 1829 - 1978.

De molen is in gedeelten gerestaureerd. Molenmaker J.D. Medendorp uit Zuidlaren heeft hier de stelling, staart en kap aangebracht in 1968. Een van de vrijwillige molenaars vroeg van welke molen de kap herkomstig was. Dat bleek te zijn van de verdwenen poldermolen uit Scheemderzwaag bij Scheemda, nr. 94 in het Groninger Molenboek. De vlucht van die verdwenen watermolen was 22 meter en de polder 294 ha groot.

De houtzaagmolen De Rat komt uit Zaandam en heette daar De Walrot (het Zaanse woord voor waterrat). In 1976-'78 is de molen gerestaureerd en bedrijfsvaardig opgeleverd door Tacoma B.V. uit Stiens. In 1940 is er een nieuwe gesmede krukas aangebracht; deze is zes keer gelagerd, gedeeltelijk in brons en pokhout. De gietijzeren molenas komt uit een molen te Sint Jansklooster. De molen is uitgerust met drie zaagramen, oud-hollands opgehekt met fokken, vlaamse vang met sabelijzer, voeghouten, glijkruierwerk, conische bonkelaar en bovenwielkammen. De kammen zijn eerst met paraffine geïmpregneerd en ingesmeerd met mineraal grafietvet.

Nadat we de houtzaagmolen van onderen tot boven hadden bekeken was er nog tijd om de historische gebouwen in het stadje te bekijken.

We vertrokken uit IJlst om 14.15 uur via Osingahuizen richting Woudsend. Daar zagen we rechts van ons de houtzaagmolen De Jager, maar wegens tijdgebrek konden we deze molen niet bezoeken. Nu voeren we door het Prinses Margrietkanaal naar Uitwelleringa. De stemming was goed aan boord. Er werd een loterij gehouden waar mooie prijsjes aan verbonden waren, dit alles ten bate van de opbouw van het molentje Bovenrijge. Mevrouw Vosman zong ook nog een molenlied voor ons.

Bij de mooie vaartocht kruisten we wederom het Snekermeer, richting Joure. Onderweg passeerden we de wipmolen met stelling. In Joure stapten we van de boot. Een vrijwillige molenaar stond ons op te wachten om de molenliefhebbers naar de Penninga's Molen te brengen. Ook deze molen stond met vier volle zeilen. Hij is gebouwd in 1692 in de Zaanstreek. De naam is afkomstig van Auke Penninga; op diens erf herres de molen. Deze forse molen is uitgerust met drie tafelementen, voorzien van oud-hollands hekwerk maar met een doorboorde gietijzeren molenas. Toch heeft deze molen nooit zelfzwichting gehad. De voorzitter van de Stichting Penninga's Molen, de heer J. Blankestijn, vertelde ons dat bij de laatste restauratie de originele molenas op onverklaarbare wijze is verdwenen. Er voor in de plaats kwam een te korte as, vermoedelijk gegoren door De Muinck Keizer te Martenshoek. We lazen de letters OEK achter de vulstukken, het jaartal 1906 en nr. 134. Verder zitten in de molen twee koppels natuurstenen en één koppel kunststenen. Deze rietgedekte molen heeft een vlucht van 23,80 m, kruirad / houten monnik met schenen, vlaamse vang met duim. Verder viel op dat er forse kammen in de bovenbonkelaar en bovenwiel zitten. Zes vrijwillige molenaars houden de molen regelmatig in bedrijf.

Om precies 18.00 uur vertrokken we weer per bus uit Joure naar Groningen. Daar aangekomen konden we terugzien op een geslaagde molentocht per boot, goed onderling contact en goed weer. Zeker voor herhaling vatbaar. We bedanken bij deze de heren Brouwer en Dijk.

L.H. Brink.

Tijdens bovenbeschreven excursie is een jas in de bus blijven liggen. Het was in de bus waarin De Jong als reisleader optrad. Ondergetekende heeft de jas mee naar zijn huis genomen en wil hem graag weer aan de eigenaar teruggeven.

B. Dijk,
Aduarderdiep 3,
Aduard.
Telef. 05909 - 1722.

VERSLAG VAN DE NAJAARSVERGADERING VRIENDEN VAN DE GRONINGER

MOLENS, gehouden in het Buurthuis te Groningen op 27 okt. 1978

Aanwezig zijn 7 bestuursleden, 41 leden en 2 genodigden. Het bestuurslid B. Dijk is door familieomstandigheden verhinderd.

Na een kop koffie opent de voorzitter om 8.15 uur de vergadering, die eigenlijk een lustrum-vergadering is. Hij schetst de eerste vijf verenigingsjaren. Speciaal verwelkomt wordt de heer H. Blaauw uit Rolde, die deze vergadering zal opluisteren met een dia-voorstelling.

Er zijn geen ingekomen stukken. De 1-ste secretaris deelt mee dat subsidies zijn gevraagd aan gemeenten en provincie. Verder vestigt hij de aandacht erop, dat De Hollandse Molen binnenkort haar tweede jaarlijkse ontmoetingsdag voor molenstichtingen e.d. organiseert, deze keer in Zwolle.

De notulen van de vorige ledenvergadering worden na voorlezing door de 2-de secretaris ongewijzigd goedgekeurd.

Bestuurssamenstelling. Volgens het rooster zijn aan de beurt van aftreden de technisch adviseur B. Dijk en het lid H. van Raalte, die niet herkiesbaar is. Het bestuur stelt voor het vervullen van deze vacature de heer J.F. Walstra als kandidaat. De vergadering brengt geen tegencandidaten naar voren, waarna de heren Dijk en Walstra worden benoemd.

Propaganda-werkgroep. Het bestuur wil de nieuwe groep graag in een ander jasje steken. De heren B. Dijk en H. Schreuder treden als contactpersonen op tussen het bestuur en de werkgroep. De voorzitter licht de werkzaamheden van de propagandawerkgroep nieuwe stijl toe en vraagt om versterking. Dit levert drie nieuwe propagandisten op.

Lezing van de heer H. Blaauw uit Rolde. Bij zijn inleiding tot de dia-voorstelling vertelt de heer Blaauw dat hij zich in het hof van de leeuw op molengebied voelt. Evenwel vecht men ook in Drenthe voor molenbehoud.

De voorstelling begint met een dia van het onderachtkant in Assen. Verder allerlei verdwenen molens, zoals de twee molens bij Planckensloot te Midlaren / stoomzagerij Faber te Assen / molens van Meppel en De Wijk. Van de bestaande molens o.a. beltmolens / de enige poldermolen van Drenthe in De Groeve / de beide oliemolens De Wachter en Woldzigt, waarvan opnamen van het gaande werk zoals stampers, kollergang, vuister en wentelas / de molen van Norg met het bilau-wieksysteem.

Na de pauze krijgen we de molen van ons bestuurslid Nijman ook te zien, verder tjaskers / Amerikaanse stalen molens / verdwenen watermolens / funderingen / en allerlei gerestaureerde of in slechte staat verkerende molens door de gehele provincie Drenthe. In deze provincie is de zelfwichting bijna volledig weggerestaureerd. De zelfkruier van Nijeveen ontbrak natuurlijk ook niet.

En hiermee eindigde de diavoorstelling van de heer Blaauw, waarvan we genoten hebben en misschien nog wel meer van zijn met humor doorspekte vertellingen.

De statuten van de Stichting Groninger Molenvrienden.

Het bestuur draagt ze ter goedkeuring voor.

De heer Meinema vraagt toelichting op artikel 7 over het vervreemden of bezwaren van registergoederen. Dit wordt toegelicht door de 1-ste secretaris. Vervolgens worden de statuten ongewijzigd goedgekeurd.

De rondvraag. De penningmeester maakt bekend dat voor het innen van de contributie voortaan gebruik zal worden gemaakt van accept-girokaarten, die in het voorjaar aan de leden worden toegezonden. De heer Broekema vraagt om garantie bij molenrestauraties tegen gebreken, die naderhand aan het licht komen. De heer Iening vraagt naar het uitkomen van het Groninger Molenboek. De kopij voor de tweede druk is nagenoeg gereed. De heer Schuur wijst erop dat de subsidieregeling voor het jaarlijkse onderhoud niet toereikend is. De molenaar Keizer uit Spijk geeft praktische tips voor het zo goed mogelijk gebruik maken van die regeling. Hoeveel molens staan er in de provincie Groningen, vraagt de heer Schuur. Antwoord: 81. De heer Groeneveld wil meer duidelijkheid over de eisen voor het examen vrijwillig molenaar. Volgens hem zijn instructeurs hiervan onvoldoende op de hoogte. De voorzitter adviseert om het laatste half jaar bij de heer B. Dijk te lessen. De heer Schuur gelooft dat noordelingen soms zakken omdat zij niet zo welbespraakt zijn. Hij voelt voor een provinciaal examen, net als in Friesland. De voorzitter vindt dat de komende contactavond voor vrijwilligers een goede gelegenheid biedt voor het bespreken van grieven. Overigens is er meer begrip gekomen voor de situatie dat er kandidaten zijn die door hun ontwikkeling goed in de theorie zijn, anderen daarentegen meer op de praktijk zijn gericht. De heer Tinga is niettemin van mening dat je meer kans van slagen hebt als je een titel voor je naam hebt staan. Enkele gezakte kandidaten spreken bezwaar uit tegen de manier van optreden van examinatoren. Hoe zit het met het al dan niet mogen afleggen van een herexamen en is het nodig om voor het afleggen van een vangproef (wegens te weinig wind tijdens de examendag niet afgenomen) weer een verre reis te moeten maken?

De voorzitter adviseert de betrokkenen de opmerkingen voor de komende contactavond voor vrijwilligers op schrift te stellen.

Sluiting. De voorzitter sluit de vergadering en bedankt de leden voor hun komst.

De 2-de secretaris,

L.H. Brink.

WAT ZEGGEN DE GRUNNEGERS OVER HET WEER ? (Vervolg)

'n kring om de moan
zel nog wel goan;
'n kring om de zun
bringt wotter in de tun!

As 't reegnt op pis-grait (St Margriet = 13 juli)
din dreugt 't ien zes weekn nait.

Aantekeningen van de vergadering van Vrijwillige Molenaars
en instructeurs op 23 november 1978 in de Loods te Hoogkerk

Hans Walstra, voor deze gelegenheid voorzitter, spreekt in zijn openingswoord de hoop uit, dat de problemen, die op de najaarsvergadering van de Vereniging van Vrienden van de Groninger Molens ter sprake kwamen, zullen worden uitgesproken.

Inderdaad blijkt de bespreking van de examenresultaten en de ontevredenheid, die is gebleken over de manier waarop examen wordt afgenomen, voor deze avond het belangrijkste punt.

Na een inleiding door de voorzitter over onder meer de houding van een uit z'n aard nogal stugge Groninger tegenover een "Hollander" op het examen, maakt de heer De Jong de opmerking, dat er b.v. uit Delfzijl op het examen twee mensen zijn gezakt en er twee met uitstekend gevolg door het examen zijn gekomen. Sommige examinatoren zullen op het examen inderdaad onsympathiek over komen; dit valt in de praktijk echter meestal wel mee. Zoals bekend vormt de theorie vaak het struikelblok. Vooral voor de ouderen levert die nogal eens problemen op, terwijl de praktijk nij hen best wel goed kan zijn.

De heer Schuur vult hierop aan dat voor voor mensen met b.v. alleen een lagere schoolopleiding moeilijk is om de theorie te doen. Op z'n eigen examen werd wegens het gebrek aan wind die dag gedurende 1½ uur alleen aandacht aan de theorie besteed. Men vroeg meer dan hij had kunnen bevatten.

De heer Gruis (Delfzijl) maakt daarna de opmerking, dat hij op het examen op een onheuse manier bejegend is. Toen hij op een gegeven ogenblik niet uit z'n woorden kon komen, omdat hij soms stottert, werd hem door een examinerator toegevoegd: "Als je er-gens niet uit komt, trekt je maar met je schouders!"

De heer Dijk acht het juist dat grieven naar voren worden gebracht, opdat de examens in de toekomst beter zullen verlopen. Op examens zullen zowel de examinerator als de kandidaat fouten maken.

De voorzitter herinnert eraan dat de voorbereiding van de kandidaat volledig behoort te zijn. Er is wel eens gewaarschuwd voor het examen. Hij vindt dat de heren Schuur en Gruis het eigenlijk nog eens moeten proberen. De heer Gruis wil dat niet meer; de heer Schuur wel.

De heer Murris (Winschoten) heeft het als een gemis gevoeld dat de examinerator niet liet blijken of het antwoord goed of fout was. Het voorexamen zou moeilijker en degelijker moeten zijn en bovendien zou het niet moeten uitmaken bij wie je les hebt gehad. De heer Groeneveld (Winschoten) erkent dat hij het examen heeft onderschat, ondanks de tip van de heer Dijk dat hij moest aanpakken. De heer Dieterman vindt de praktijk ook het belangrijkste. De heer Broekema vult hierop aan dat een groot gedeelte van de vragen op de praktijk gericht is.

De heer Dijk deelt mee dat de heer Bremer (Eelde) in het vervolg nauwer bij de proefexamens zal worden betrokken.

Na de pauze maakt de heer De Jong melding van de inhoud van een brief van het Landelijke Gilde van Vrijwillige Molenaars. Die heeft betrekking op de oprichting van regionale contactcommissies. Hiermee komen rondom de contactpersoon mensen, die hem terzijde staan met adviezen etc.. Bovendien wordt beoogd dat de contactcommissies met elkaar contact onderhouden.

De Jong stelt voor dat de contactcommissie in het vervolg rapporten opvraagt over de examenbeoordeling, waarin een motivatie over het al dan niet slagen van de kandidaat.

De vergadering maakt verder afspraken over het zich opgeven van goed voorbereide kandidaten voor de aanstaande voorjaarsexamens, en het daaraan voorafgaande proefexamen.

De vergadering wordt gesloten en de heer G. Meinema gaat over tot het vertonen van een serie dia's over molens.

Aan het eind van de avond kunnen nog vet en was worden gekocht.

D.J. Tinga

FOTOSERIES VAN MOLENS / WATERRADMOLENS

De familie Van Krimpen te Elst (U), leden van onze vereniging, richten zich tot ons met de volgende mededelingen.

Zoals de meesten van u wel zullen weten hebben mijn vrouw en ik samen in de afgelopen vijf jaar Nederland doorkruist om in iedere provincie van de minder vaak gefotografeerde molens ansichtkaarten te maken en die onder liefhebbers te verspreiden.

Het werden 620 ansichtkaarten van bestaande molens.

Dit ging per provincie en zo ontstonden 57 series foto's.

Eén serie omvat dus 10 of wat meer foto's; de prijs is f 7 per serie, inclusief portokosten.

Daarmee was het werk niet ten einde. Het bleek nodig aanvullende series te maken; de provincie Groningen behoeft de meeste foto's. Bij ons werk in Groningen hadden we een goed contact met het echtpaar Dijk te Aduard en de heer T. de Jong.

Bij ons werk kregen we de indruk dat ook op het gebied van de waterradmolen, de door waterkracht aangedreven molens, niet veel aan foto's bekend is.

Iedereen, die hierin geïnteresseerd is, kan dit ons schriftelijk laten weten aan ons adres J.A. van Krimpen, postbus 15, Elst (U). Wat de „gewone” molenseries betreft kunt u uiteraard altijd vragen welke series nog niet uitverkocht zijn.

Waar we echter ook naar uitkijken zijn liefhebbers van waterradmolens!

VAN HET WEL EN WEE IN 1978 VAN HET GILDE VAN
VRIJWILLIGE MOLENAARS IN DE PROVINCIE GRONINGEN

Ook in 1978 werd op de bekende drie plaatsen een aantal vrijwilligers opgeleid, te weten in de molen te Delfzijl, Bellingwolde/Vriescheloo en Vierhuizen.

U hebt het ook in de Zelfzwichter kunnen lezen; de opleiding gaat gepaard met zuchten. Op examendagen kwam het ook wel eens tot verzuichten.

Ook al heeft iemand in zijn ongeveer tweejarige opleiding vele afgetekende maaluren in zijn maalboekje (100 is het minimum) dan is hij nog niet zover dat hij zelfstandig een molen verantwoord mag bedienen. Daartussen zit nog een examencommissie, die de kandidaten in ongeveer 1½ uur moet beoordelen en dit moet doen naar de verrichtingen en antwoorden, die in die tijd gedaan worden.

Ieder heeft wel eens een slechte dag en de kandidaat komt nog meer in het nadeel als de examenzenuwen een rol gaan spelen. Verder kunnen huiselijke omstandigheden (ziekte b.v.), drukke beslommeringen in zakelijke of verenigingssfeer een rol spelen. Jongeren zitten soms tegelijk met hun schoolstudie in een examen of proefwerkentijd. Hiermee zijn dan wat omstandigheden genoemd, die er aan meewerken dat men niet voldoende goed voorbereid aan het examen deelneemt.

In bijeenkomsten van het gilde worden uiteraard de problemen besproken. Ook is daarbij wel eens opgemerkt dat de theorie te ver afstaat van de ons bekende molens. Wij houden het er echter op dat men aan een landelijk examen meedoet, niet aan een streekexamen, en dat ook het getuigschrift landelijk is. Evenwel stellen wij de Opleidingsraad voor om het examen meer op de praktijk te richten. Die verschuiving naar meer praktijk is meer gevraagd en al merkbaar. Bij het laatste examen in Noordlaren konden wij vaststellen dat het praktijkgedeelte zeker een kwartier langer was geworden.

Natuurlijk moet ook het peil van de opleiding zo goed mogelijk zijn. Voor enige jaren terug was er een opleidingsdag voor instructeurs. Gelet op de ervaring, die ik daar opdeed (in Ter Schuur bij Barneveld) geloof ik dat het goed is dit eens te herhalen. Er is ook wel gesproken over een goede leidraad voor de instructeurs, die vaak oud-molenaar zijn. Zij moeten goed weten wat er van hen wordt verlangd, want het is opmerkelijk dat er elders in 't land examens zijn geweest, waar niemand slaagde.

Er waren in 1978 twee examendagen in Noordlaren met acht deelnemers. Op 3 juni slaagden Enna Berghuis, J.H. van Deen en H. Epskamp. Op de tweede dag (21 sept.) slaagde er hier maar één: M.W. Noordhoek. Eén van onze kandidaten, J.F. Walstra, nam reeds op 17 mei deel aan het examen in Marssum (Fr.). Hij slaagde.

We mogen gelukkig spreken van een gestaag groeiend aantal vrijwilligers, die een goede onderlinge band onderhouden.

B. Dijk.

OVER MOLENVERZAMELINGEN

Ook ditmaal weer einigen boeken-aanwinsten voor onze molen-verzameling.

- 1 „De molens van Noord- en Zuid-Beveland" door J.A. Boogert-Mol, Zierikzee 1978 - 78 pag's, volop geïllustreerd.

Wederom een boekje in de serie „in oude ansichten". Hoewel ook in deze uitgave meer gebruik is gemaakt van oude foto foto's dan van ansichtkaarten. Heel leuk vonden wij de op één derde van de ware grootte, stellingmolen te Kloetinge, staande op de stenen molenmakerswerkplaats van de familie De Grootte.

Een grote misser is de afbeelding van een stellingmolen te Wissenkerke; deze is verkeerd afgedrukt waardoor hij links om draait ...

- 2 „De Molens van Zeeuwsch-Vlaanderen" door C. van Winkelen. Zierikzee 1978 - 80 pag's, volop geïll., evenals het voorgaande boekje behorende tot de serie in oude ansichten.

Beide boekjes zijn verkrijgbaar bij De Zeeuwsche Boekhandel, postbus 30, Zierikzee.

Prijs f 29,50 per stuk, excl. verzendkosten.

- 3 „Windmills of Devon" by Walter Minchinton. Exeter 1977. Brochure van 57 pag's, geïll. Het is verkrijgbaar bij The Department of Economic History, University of Exeter EX4 4RJ Engeland. De prijs is 75 pence, incl. porto.

Het boekje begint moedig met een hoofdstuk „Overgebleven windmolens", maar uit de foto's blijkt dat hiermede alleen wat ruïneachtige peperbussen of wat brokatukken steen moet worden verstaan.

Als molenboekje weinig interessant.

- 4 „Animal-Powered Engines" bij J. Kennet Major. London 1978. 168 pag's en 110 foto's en tekeningen. Verkrijgbaar by T.I.M.S. 2 Eldon Road Reading RG1 4DH Engeland. Prijs £ 6.95 incl. porto. Een cheque moet gelijktijdig met de bestelling worden ingesloten.

Dit is een zeer fraai linnen gebonden boek geschreven door één van Englands vermaardste molenskundigen. Prachtige illustraties van rosmolens, ezel- en hondemolens maar ook van menselijke tredmolens.

In het laatste hoofdstuk geeft de schrijver een opgave van dit soort molens in Europa. Van Nederland worden besproken de acht rosmolens in het openluchtmuseum. Verder een roskarnmolen te Boskoop. Twee rosmolens op het Erve Kots museum in Gelderland. Een hondetredmolen (karnmolen) bij Borculo. Een ros- en een hondemolen te Orvelte (Drenthe) en nog zeven andere rosmolens uit ons land.

- 5 „Strasse der Wind- und Wassermühlen" vom Klaus von Düring. Bremen 1977, 120 pag's gefill. met kleurenfoto's en afschriften van documenten.
Te bestellen bij de Fa Gysbers & Van Loon, postbus 396, Arnhem. Prijs: f 55,64 incl. porto.

Fraai linnen gebonden boek over een aantal Niederdeutscher Wind- und Wassermühlen.

- 6 „Korenmolen De Krijgsman te Blokker" door G.H. Keunen. Uit: West-Frieslands Oud & Nieuw - 45e bundel van Het Historisch Genootschap Oud West-Friesland - pag. 121 - 129 - 8 pag's en 3 foto's.

- 7 „Korenmolen De Hoop - Wervershoof: weer een functioneel monument" door J.Th.M. Kraakman. Uit: zie boven nr. 6 artikel van 6 pag's en 1 afbeelding.

- 8 „De Tjaddingrijtpolder (1632) onderdeel van het waterschap de Nieuwpoort" door Th.P.M. van der Fluit. Uit: zie boven nr. 6.
Artikel van 6 pag's met kaartfragment en afbeelding van de molensloot.

De artikelen 6, 7 en 8 in de 45e bundel van „West-Frieslands Oud & Nieuw" is verkrijgbaar bij de Intendant van het Genootschap - Timmermansgildehuis, postbus 125, 1620 AC Hoorn (tel. 02290-17121).

Prijs f 30,-- + porto en verzendkosten.

- 9 België: Bij de Hobbyklub D.V.V. verscheen in de 5e en laatste reeks van 20 ansichtkaarten van windmolens. Prijs per reeks 200 B.Fr. te bestellen bij W. Smet, postgironummer 000-0408949-94, Fortlaan 20 B2730, Zwijndrecht, België.
Wie de 100 kaarten in eens wil ontvangen betaalt 900 B.Fr. Deze gedrukte kaarten zijn matig van kwaliteit en de molens staan veel te krap op de opnamen.

- 10 Nogmaals België: bij dhr. A. Carré, Roy de Blicquy laan 37 3970 Leopoldsbrug, is de 8e en 9e reeks van elk van 10 foto's van Limburgse watermolens verschenen, evenals reeds 3 en 4 van windmolens uit de provincie Antwerpen. Verkrijgbaar à 100 B.Fr. per reeks + 20 Fr. per bestelling aan portokosten.

Vooruitbetaling op girorekening 335-0046513-96.

Het zijn echte foto's op het formaat 9 x 12 cm, sommige opnamen weer veel te krap op de foto.

- 11 J.C. van Hartingsveldt vertaalde uit het Catalaans „De windmolens van Mallorca" door M. Sanchis Guarner. Een offset-uitgave van 47 pag's, gefill.
Verkrijgbaar bij de fa. Gysbers & Van Loon, postbus 396, Arnhem. Prijs f 18,83 excl. portokosten.

Een buitengewoon interessant werkje, dat zeer precies de technische beschrijving van de Middellandse Zee type wind-

molen weergeeft. Maar met hartstocht ook ingaat op de bijzondere schoonheid van de draaiende 12-zeilige molens. Wij hebben erg genoten van dit boekje en wij kunnen alle liefhebbers van buitenlandse molens het van harte aanbevelen. De oplage is echter zeer beperkt!

- 12 „Molens van Hazerswoude”, samengesteld door C. Kroon, met diverse bijdragen van C. Bicker Caarten. Hazerswoude 1977. 32 gestencilde pag's met 1 tekening. Verkrijgbaar door betaling van f 7,50 (incl porto) op giro 2284782 t.n.v. dhr. C. Kroon te Hazerswoude, met op het strookje „Catalogus molententoonstelling”.

Een beschrijving over de vele molens uit dit gebied, waarvan er niet minder dan negen verschillende types voorkwamen. Hazerswoude heeft nu nog zes windmolens over. Aanbevelen.

- 13 „De Molens van de Alblasserwaard en de Vijfheerenlanden” door H.A. Visser. Zierikzee 1978 - 76 pag's - 38 afb. Verkrijgbaar bij De Zeeuwsche boekhandel, postbus 30, Zierikzee. Prijs f 29,90 + f 3,-- verzendkosten.

Wederom een boekje uit de bekende reeks „in oude ansichten”. De afbeeldingen van dit interessante boekje zijn voornamelijk oude foto's. De beschrijvingen van de merendeels verdwenen molens zijn bijzonder goed. De naam van de samensteller H.A. Visser (schrijver van het bekende boek „Zwaaiende Wieken”) staat hier wel borg voor.

- 14 „Mills of Canada” by Carol Priamo. Toronto 1976, 192 pag's volop geïll., zwart-wit foto's en kleur. Linnen gebonden boek in de forse afmetingen 24 x 29 cm. Prijs f 84,50 excl. B.T.W. en excl. verzendkosten.

Dit boek met zeer fraaie afbeeldingen behandelt voornamelijk de Canadese watermolens. Slechts één hoofdstuk heeft als onderwerp Canadese windmolens, hierbij een foto van een met volle zeilen malende zeswiekige grondzeiler. Voor de liefhebbers van buitenlandse watermolens een hele mooie aanwinst! Verkrijgbaar bij de fa. Gijsbers & Van Loon, Bakkerstraat 7-7A, Arnhem.

- 15 „Catch the Wind” A Book of windmills and windpower. By L. Dennis. New York 1976 - 114 pag's volop geïll. met tek. en zwart-wit foto's. Linnen gebonden boek in formaat 26 x 18 cm. Prijs f 22,- excl. BTW en excl. verzendkosten. Dit is een studieboek voor de jeugd, waarbij een zeer belangrijke plaats wordt gereserveerd voor onze Nederlandse molens, verluichtigd met originele foto's. Verder ruime aandacht voor de moderaste ontwikkelingen op windkracht gebied. In het voorwoord wordt dank gebracht aan ca. 10 Nederlanders waaronder voor ons bekende namen als Piet Mijksenaar, Arie Butterman, Jacob Kaal en Arie Berkhout. In de tekst enkele hinderlijke fouten. Verder een aardig boekje. Verkrijgbaar als onder nr. 14 vermeld.

C.E. van der Horst.

MOLENNIEUWS

29. Aeolus te Farmsum

In de Zelfzwichter 10 vermeldden we reeds dat de restauratie is voltooid. Op zaterdag 12 augustus 1978 verrichtte wethouder J. Beijert van Delfzijl de officiële opening. Ook in Farmsum werd deze gelegenheid graag aangegrepen om er een feestdag van te maken. Actief is hier de vereniging Volksvermaak en Dorpsbelangen te Farmsum. Aan deze vereniging werd de molen overgedragen.

De verplaatsing en de restauratie van de in 1811 gebouwde koren-molen moet worden gezien als een onderdeel van de restauratie en rehabilitatie van het oude dorp Farmsum. De vele voorbijgangers op de Ommelandenweg kunnen zich er inderdaad van overtuigen dat de hoek Borgshof bij de Molenstraat erg mooi is geworden. Het is een zeer fraai geheel: de trotse (wat hoger opgemetseld dan in de oude toestand) molen naast het nieuwe, stijlvolle dorps huis. Dit dorps huis is ontworpen door de Dienst Gemeentewerken. De molen, eens aangekocht voor tienduizend gulden, is nu vele tonnen waard. Het restauratiebedrag kwam dicht in de buurt van acht ton. Dat deze restauratie, en de bouw van het dorps huis, een feit kon worden danken we aan het feit, dat het een R.C.O.W.-object was. De gemeente Delfzijl ziet de molen als een onderdeel van het gehele bestemmingsplan voor de oude dorpskern van Farmsum, waarvoor de gemeente een miljoen uit haar reserves heeft losge- weekt.

Na het inmetelen van de gedenksteen door de wethouder werden bij de molen postduiven gelost. Maar er waren meer attracties, die alle veel publiek trokken. Op het plein Ripperdaborg een bra- derie, demonstratie Vloot schouw door enkele particulieren met tien radiografisch bestuurbare zelfgebouwde schepen op schaal 1:25 op het Afwateringskanaal, film van Ome Willen en optreden van een Popgroep, beide in de muziektempel.

Van de mogelijkheid de molen te bezichtigen werd een druk ge- bruik gemaakt. Ieder kon zien dat de fa. Roemeling & Molema een mooi stuk werk heeft afgeleverd, waaronder - zoals bekend - een nieuw eikehouten achtkant. We meldden in de Zelfzwichter 6 hoe het aanvankelijk bijgewerkt oude achtkant verloren ging op 1 sep- tember 1976. Maar er waren meer mensen bij deze restauratie be- trokken. Het aannemersbedrijf Hageman Wierenga te Delfzijl ver- zorgde het metselwerk. De bouwcommissie bestond uit vertegenwoor- digers van de Dienst Gemeentewerken, Rijksdienst voor de Monumen- tenzorg en Provinciale Groninger Molencommissie. Het dagelijkse opzicht werd deskundig en zorgvuldig gevoerd door de Dienst Ge- meentewerken.

En - al weer geruime tijd - de molen draait en wordt verzorgd. Daarvoor zorgt de vrijwillige bedienaar, ons lid A. Gruis te Farmsum !

32. Korenmolen De Lelie te Eenrum

In december 1978 heeft de Rijksdienst voor de Monumentenzorg voor De Lelie te Eenrum een rijkssubsidie in uitzicht gesteld! Het betreft hier een toezegging ten laste van het C.R.M.-budget. Dit is verheugend, maar ook opvallend omdat dit budget zo gering is, dat al sinds een achttal jaren niet meer zo'n subsidie was toegekend.

De gemeente heeft zeer nadrukkelijk naar voren gebracht, dat de bouwkundige toestand van de molen zodanig was geworden dat ernstige gevolgen moesten worden gevreesd. Inderdaad is bekend dat onder meer sommige achtkantstijlen zo slecht zijn, dat inzakken niet uitgesloten was.

De fa. Bremer zal het herstel uitvoeren. Het subsidiabele begrotingsbedrag is bepaald op f 180.000,—.

35. Joeswert te Feerwerd

Het is bekend dat deze pel- en korenmolen er weer prachtig bijstaat. Verder is na de restauratie de maalvaardigheid beproefd. Die kon worden bereikt, maar nogal met veel moeite en kosten. Ook zal de molen weer op het elektriciteitsnet worden aangesloten.

De vrijwillige molenaar Henk Epskamp streeft - in overleg met de molenstichting - er naar de molen weer produktief te maken. Door het hebben van een "halve" baan heeft hij enige dagen per week voor het molenwerk beschikbaar.

We kunnen in dit verband niet voorbijgaan aan nr. 36 - korenmolen De Meeuw te Garnwerd, de andere molen van de bedoelde stichting. Harm van Huis laat deze molen geregeld draaien, omdat voor het hier geproduceerde volkorenmeel een toenemende belangstelling bestaat.

46. De windwatermolen van de Hilmauistermolenpolder te Visvliet

Misschien kent u deze molen als treinreiziger. Hij staat nabij de halte Visvliet nog juist op Groninger gebied, zijn wateruitslaand op de Lauwers. Dat uitslaan gaat gewoonlijk per dieselmotor, een 20 pk Deutz, die automatisch reageert op de waterstand. Reeds in 1958 vroeg het waterschap vergunning aan de provincie tot het inbrengen van een dieselmotor. Die werd verleend onder de voorwaarde dat de windkrachtbenutting mogelijk moest blijven.

Zoals verwacht mocht worden werd het toen voor de windmolen er niet beter op, hoewel de Provinciale Groninger Molencommissie op instandhouding van de windkrachtbenutting bleef aandringen. Na de storm van 13 november 1972 werd het helemaal een treurige aanblik. Evenwel ging toen ook de kans ontstaan gebruik te maken van de stormschadesubsidiereregeling, die toen werd ingesteld. De Rijksdienst voor de Monumentenzorg liet door de fa. Alserda een begroting opstellen, helaas buiten het waterschap en de provincie om.

De begroting voorzag in het opruimen van de zelfzwichting en hield geen rekening met het kunnen inschakelen en uitschakelen van de windkracht. Het provinciaal bestuur bleef vasthouden aan de mogelijkheid van windkrachtbemutting als voorheen en heeft daarvoor een extra-subsidie beschikbaar gesteld.

Tijdens de restauratie bleek het noodzakelijk de houten vijzel af te danken. Op voorkeur van het waterschap kwam hiervoor een stalen schroef in de plaats. Het zal de lezer duidelijk zijn dat heel wat strubbelingen moesten worden overwonnen. Maar ze werden overwonnen om twee redenen: gedeputeerde Halbe Kuipers zette zich voor een volledige restauratie in en het waterschapsbestuur liet de moed niet zinken. Inderdaad verdient het waterschap lof; meer dan het in het begin kon worden vermoed bracht de restauratie een last voor de ingelanden van de slechts 240 ha - polder, doordat bij 90 % overheidssubsidie 10 % eigen kosten overblijft, te vermeerderen met de kosten van voorfinanciering. Gelukkig werden ook bijdragen van het Prins Bernhardfonds, het Kammingafonds en van de Vereniging Plaatselijk Belang Visvliet verkregen. Het uiteindelijke restauratiebedrag kwam op ruim f 130.000,--.

Maar nu staat de molen er weer in volle glorie bij, keurig in een rieten jas gestoken. Op 5 juni 1978 was de feestdag aangebroken. Voorzitter F.M. Faber ontving talrijke gasten, onder wie ook de medewerkers van de afdeling Welzijnzaken van de provinciale griffie. Zij maakten „hun“ gedeputeerde Halbe Kuipers mee op de laatste dag van zijn ambtsperiode. Een laatste dag met als hoogtepunt het officieel openen van de watermolen van de Hilma-huistermolenpolder door het lostrekken van de vang. J. Ieffering te Grootegast is vrijwillig molenaar bij deze molen geworden. Een molen die ook een onvergetelijke indruk maakt bij watertoeristen, die over de prachtige Lauwers varen.

Nr. 89 - De Leeuw te Oldehove - pelt weer !

Molenaar Jo Reitsema van de Aeolus te Oldehove, is nu geregeld op De Leeuw in actie, als gortpeller. Door tussenkomst van onze vereniging kon hij een pelcontract afsluiten. Oud-molenaar Eltjo Bakker van Zuidhorn stond hem bij om zich als peller in te werken.

Nr. 137 - De Leeuw te Zeerijp.

Deze molen werd op Nationale Molendag 1978 feestelijk geopend. In een volgende Zelfzwichter willen we over deze Leeuw meer bijzonderheden vermelden. G. van Bergen en J. Alsema werden hier de bedienaars. Helaas ontvingen wij het bericht dat de heer Johan Alsema op 28 november 1978 op 64-jarige leeftijd is overleden.

Ook de oud-molenmaker Harm Wiertsema is overleden, op 28-1-1979. Hij was een telg uit een bekend molennakergeslacht.

Op de JAARVERGADERING van DE HOLLANDSCHE MOLEN (3 maart 1979) werd aan molenaar Tiddo Muda van De Jonge Hendrik te Den Andel een oorkonde uitgereikt. De Hollandsche Molen hield op 17 nov. 1978 de tweede contactdag voor Molenstichting s.d. te Zwolle. Vertegenwoordigers van onze vereniging en van de stichting molenvrienden waren aanwezig.-

Westerwijtwerd, Molen Zeldenrust.

Vereniging „Vrienden van de Groninger Molens”.

sekretariaat: Postbus 213 9700 AE Groningen

contributie minimaal 15 gulden per jaar op de rekening van de

penningmeester: „Vrienden van de Groninger Molens”

Postgiro No. 3866034.